

DE SIRENEN VAN HET TOUCHSCREEN

Christiaan Weijts

Time present and time past
Are both perhaps present in time future,
And time future contained in time past.

T.S. ELIOT: FOUR QUARTETS

DE SIRENEN VAN HET TOUCHSCREEN

1.

Cool. Ik geloof niet dat jongeren dat woord nog gebruiken, en toch lees ik het in verschillende advertenties van één krant die ik doorblader in de trein. Cool back to school. En: school is cool.

Waarschijnlijk is het een wetmatigheid, bedenk ik, en ik stel de volgende formule op: zodra een modieuze jongerenkreet tot de reclame doordringt, is de mode voorbij. Zo was er, nauwelijks twee of drie jaar geleden, een tijd dat alles 'episch' was. Of het nu om een dansfeest ging, een spijkerbroek of een komisch voorval op straat of op YouTube: het was allemaal episch.

Nu is de jeugd al een tijdje uit zijn epische periode en heeft Samsung een reclamecampagne gelanceerd voor een nieuwe telefoon. 'Follow the Samsung Galaxy S6 and Galaxy S6 edge as they make an epic journey across the globe,' luidt de tekst heroïsch.

Het nieuwe model telefoontje heeft een scherm dat een stukje over de rand doorloopt. Dat kleinigheidje is voldoende reden geweest om in het apparaatje een Odysseus te herkennen, die een lange reis vol ontberingen over de aarde maakt. Boven die epische reis wappert de vlag van een korte slogan: 'Next is now.'

2.

In 1796 werd Napoleon Bonaparte benoemd tot opperbevelhebber van het Franse leger, publiceerde Ludwig van Beethoven zijn eerste twee piano-sonates, en vond de Beierse graficus Alois Senefelder de lithografie uit.

Als Senefelder met een vette krijt iets op kalksteen tekende – een steensoort die bij hem in Zuid-Duitsland toevallig erg veel voorkwam – bleek dit afgestoten te worden door water en inkt. Dankzij dit principe kon hij eindelijk doen wat veel opdrachtgevers van hem verlangden: goedkoop en snel bladmuziek vermenigvuldigen.

De steendruk was geboren, en vanaf nu kon iedereen thuis muziek maken. Om de nieuwste sonates van Beethoven te horen, hoefde je geen concert-

zalen meer te bezoeken, je hoefde niet uitgenodigd te worden voor muzikale salons aan een prinselijk hof. Je kocht de gedrukte noten en speelde Beethoven op je eigen apparaat.

‘Nächts ist jetzt,’ zei Senefelder glunderend.

‘Episch!’ vond Beethoven.

Vóór die tijd waren er vooral professionele musici. Na 1800 kwam de amateur op, de liefhebber. Wie de tijd nam een instrument te leren bespelen, kon met vrienden strijkkwartetten in de eigen huiskamer spelen.

Beethoven zag hier de revolutionaire kracht van in. Eindelijk kon hij zijn muziek ook voor de burgerij schrijven, voor de gewone sterveling, in plaats van louter en alleen voor de machtige elite van het ancien régime. Beethoven was een revolutionair. Hij had een enorm grote bewondering voor Napoleon, die één jaar ouder was, zoals Senefelder één jaar jonger was. Beethoven begon zelfs aan een symfonie voor Napoleon, totdat die zich in 1804 tot keizer kroonde en Beethoven zijn naam op het titelblad uitkraste, en uitriep: ‘Er ist ja doch nicht besser als die anderen!’ Hij is toch niet beter dan de anderen.

3.

Ik kijk door mijn treinraam, zie het reclamebord van Samsung langs schuiven – Next is now, op de schermen van de twee nieuwe modellen is het eeuwig 12:45 uur – en luister tegelijkertijd naar Beethovens Eroica via mijn telefoon. Op Spotify heb ik de keuze uit tientallen orkesten en dirigenten die de Eroica hebben uitgevoerd. Ik krijg zelfs resultaten voor als ik een tikfout maakte en toevallig ‘Erotica’ bedoelde (‘music for love making’). En dat alles is met één veeg over het touchscreen tot leven te wekken, net als alle sonates, door welke pianist dan ook, alle strijkkwartetten...

‘Episch toch!’ zegt Senefelder. ‘Van mijn kalksteen naar jouw touchscreen. Wat een waanzinnige evolutie. Wat een vooruitgang!’

‘Ik weet het niet,’ antwoord ik. ‘Een jaar of twintig geleden ging ik elke week naar een tweedehands platenzaak. Een klein zaakje op de hoek van de Maresingel in Leiden. Als hij iets van Beethoven in huis had dat ik niet kende, kocht ik dat, en beluisterde ik het thuis op een platenspeler. Ik had één uitvoering van de Eroica – die van Von Karajan met de Berliner Philharmoniker...’

‘Veel te hoog tempo,’ bromt Beethoven.

‘Dat kan best zijn,’ zeg ik, ‘maar toch luisterde ik die plaat, eindeloos veel vaker en intenser dan dat ik nu die alom beschikbare muziek beluister. Ik

moest zakgeld sparen, langs die winkel fietsen, hem uit de hoes halen, hem na afloop afstoffen met een speciaal kwastje met een blaasbalgje eraan, en voorzichtig terugschuiven. Het tempo was juist trager! Mijn tempo was trager, en daarom had jij voor mij meer waarde.'

'Had ik die hele lithografie dan maar niet uit moeten vinden?' vraagt Senefelder. 'Ik bedoel: dan had je nu nog steeds in die heerlijke trage wereld geleefd. Als je dan Beethoven wilde horen, dan was er maar één manier. Je moest zorgen dat je tot de hogere kringen behoorde, en je moest de concerten aan het hof bezoeken.'

'O, maar dat had ik graag gedaan!' roep ik uit. 'Met alle liefde!'

'Geen denken aan,' zegt Napoleon. 'Niemand had jou daar binnengelaten.'

4.

Laten we de revoluties in het muziekluisteren op een rij zetten.

1800: de gedrukte bladmuziek.

1900: de grammofoon.

2000: de streaming media.

Elke eeuwwisseling bracht een technische sprong in het luisteren naar muziek. Telkens kwam die erop neer dat je een steeds geringere inspanning hoefde te leveren om toegang te krijgen tot steeds meer muziek, met als onvermijdelijke slotfase die waarin je geen inspanning levert en toch toegang hebt tot alles.

Helemaal zonder nevenschade is die ontwikkeling niet geweest. Ooit moest je op reis om muziek te luisteren, je moest contacten aanknopen, soirees bijwonen. Je moest je daarom weten te kleden, je de kunst van het converseren eigen maken, enzovoorts. Je moest meerdere aspecten van je persoonlijkheid aanspreken.

Waar het individu voorheen zo'n vormende fase door moest, kan hij zich tegenwoordig beperken tot de rol van 'user': de gebruiker die met een wachtwoord alle denkbare verschijningsvormen van vermaak en informatie binnen hengelt op zijn eigen locatie. Zelfs als het doel van je queeste iets relatief kleins was, moest je toch meerdere facetten van je persoonlijkheid aanspreken en ontwikkelen om het te bereiken. Het leven dwong vanzelf een Bildung af. Kennis verwerven stond gelijk aan ervaringen opdoen.

De Kamermuziek bracht al een grote democratisering teweeg, maar ook die was niet bereikbaar zonder persoonlijke relaties aan te gaan, instrumenten aan te schaffen, wekelijks muzikles te nemen, bladmuziek te

bemachtigen bij een winkel. Nu is het alleen nog nodig ergens een account aan te maken om op de snelste manier 'acces' te krijgen tot het begeerde. Het volstaat om nog maar een klein aspect van je geestelijke vermogens aan te spreken. Het is niet langer nodig om je bij het vergaren van spullen, genot of kennis daadwerkelijk onder te dompelen in het bestaan.

We hoeven geen epische reizen meer te maken.

5.

Toen Odysseus op zijn epische reis langs het eiland van de Sirenen kwam, liet hij zich aan de scheepsmast vastbinden. Hij wist maar al te goed dat hij, zodra hij het gezang van deze wezens – half mens, half vogel – zou horen, onmiddellijk voor de bijl zou gaan. Hij zou, zoals die talloze mannen die hem voorgingen, aanmeren, zich laten bedwelmen door het gezang en uiteindelijk sterven.

Want met hun heldere zangen betoveren hem de Sirenen
daar in het groen van hun weide, terwijl rondom hen een stapel
botten van mannen vergaat en huiden er liggen te rotten.

Toch was Odysseus nieuwsgierig naar die fatale muziek. Daarom liet hij zijn bemanning de eigen oren met was dichtmaken en gaf hij opdracht om hem, hoe hij het ze ook zou smeken, vastgebonden te laten.

Hij slaagde erin, alles verliep volgens plan, en toch heb ik altijd gevonden dat er iets kinderachtigs in deze episode uit Odysseus' reis zit. Want heeft het niet iets tamelijk on-heroïsch om zo'n laf trucje uit te halen, niet om hemzelf en de bemanning ergens van te redden – want ze konden zonder probleem omvaren langs een andere route – maar louter en alleen om zijn eigen nieuwsgierigheid te bevredigen?

De hele riskante operatie wordt voor geen ander doel in gang gezet dan voor Odysseus' eigen lustbeleving. De tocht langs het eiland van de Sirenen is de enige episode in het epos waarin de held nadrukkelijk weigert om zich onder te dompelen in het bestaan en toch genot en kennis vergaart.

Als hij nu had geleefd had hij het eiland alleen met Google Street-view bekeken. De schermen staan ons toe te leven zoals Odysseus vastgebonden aan zijn scheepsmast: de bedwelvende Sirenezang horen zonder er de fatale consequenties voor te hoeven ondergaan. Letterlijk moest hij hiervoor bepaalde menselijke capaciteiten uitschakelen – zijn ledematen blokkeren met touwen, het gehoor van zijn bemanning ver-

doven met bijenwas – zodat hij op een slinkse, perverse manier, toch nog kreeg wat hij wilde, maar ontdaan van risico's.

We zitten vastgebonden aan de masten van onze schermen en daarop trekken alle denkbare pseudo-ervaringen aan ons, gebruikers, voorbij. We hebben een radicaal voyeuristische positie ingenomen en ontwikkelen hooguit nog onderdelen van onszelf als pseudo-identiteiten, de profielen, terwijl we al onze ledematen uitschakelen, op twee vingers na.

Veeg.

Volgende.

6.

In al zijn achteloosheid is de beweging van het swipen precies het gebaar dat onze tijd samenvat. Vastgebonden aan onze mast wimpelen we de ene pseudo-ervaring weg voor de volgende. De ordening van de wereld is er een van naast elkaar staande 'content'. Er zit iets verveelds, iets onverschilligs in dat geveeg van ons. Een boek op een scherm bekijken, betekent er vluchtig doorheen bladeren, de pagina's een voor een wegvegen, koortsig op zoek zonder precies te weten waarnaar.

Van Senefelders uitvinding kun je zeggen dat hij voortbouwde op een bestaande methode. Zowel de boekdrukkunst met losse stempels en loden letters als de diepdruktechniek waren onbevredigend voor de klus die hij moest klaren: goedkoop en snel bladmuziek vermenigvuldigen.

De vondst met de vlakke kalksteen was een evolutionaire stap, een innovatie, een vooruitgang. Zoals je van Beethoven ook kunt zeggen dat hij de muziek van Haydn en Mozart vooruit heeft geduwd. Luister maar naar een thema van Mozart en daarna naar een verwant stuk van Beethoven, en je hebt het idee dat het de muziek zélf is die ouder is geworden, gegroeid is, het bloed van de Franse Revolutie heeft gezien, de legers en kanonnen van Napoleon heeft gehoord, een nieuwe wereld is binnengedrongen, en daarmee een oudere afsloot die nooit meer terug zou komen. Zoals op dezelfde manier Haydn en Mozart de periode van Bach afsloten.

Beethoven zelf zag dat zelf ook, blijktens zijn latere werk waarin hij regelmatig teruggrijpt op de oude polyfonie van Bach, met plotselinge fugatische passages, waarin hij de muziek even terugwerpt tot haar bijkans paradijselijke oorsprong, alvorens haar weer terug te slepen naar het vuur van de negentiende eeuw. Het is alsof Beethoven met terugwerkende kracht aan Bach vertelt wat er allemaal met de muziek is gebeurd in de eeuwen na hem.

Je in de muziek verdiepen betekende: er verticaal in afdalen, in de organische structuur van invloeden en navolging, in de ontstaansevolutie, de plek in het gehele oeuvre van de componist. Zet een vroeg strijkkwartet bijvoorbeeld naast een laat strijkkwartet van Beethoven en je ziet hoe de onstuimige, opstandige virtuoos veranderd is in een onnavolgbare, introverte oude man.

Voor de swipende mens is alleen de horizontale wereld van belang. Hij scheert snel over het oppervlakte, en voor hem bestaat alles naast elkaar. Fifty Cents is geen verbetering van R.E.M., evenmin als Amy Winehouse een verbetering van Madonna is. Ze volgen elkaar allemaal domweg op en dat is dat. Ze bestaan naast elkaar.

Het 'next' van 'next is now' is misschien wel niet zozeer 'het volgende in de toekomst', maar 'datgene naast het huidige', dat in die zin inderdaad al 'nu' is.

Bach of raggae, Beethoven of Armin van Buuren, Eroica en Erotica: het bestaat allemaal naast elkaar, en zolang het je bevalt veeg je het nog eventjes niet terzijde.

7.

Wat was er nu eigenlijk zo schadelijk aan het gezang van de Sirenen? Homerus geeft ons daar wel een aanwijzing van. Want terwijl Odysseus, vastgebonden aan zijn mast, en zijn bemanning

snel door het water schietend, passeerden, ontging de Sirenen
't snel naderbij komend schip niet en hieven ze 't helder gezang aan:
'Kom, onvolprezen Odysseus, beroemdste van alle Achaeërs,
kom, leg aan met uw schip, om de stem van ons beiden te horen.
Want nooit voer hier een zeeman voorbij op zijn zwartgeteerde vaartuig,
voordat hij uit onze mond de verruklijke stem had vernomen
en, na 't genot van de zang, met grotere kennis naar huis voer.
Wij weten al wat daarginds in het breed zich uitstrekking Troje
Grieken en Ilions volk door de wil der goden doorstonden.
Wij weten al wat gebeurt op de velen voedende aarde.

De zang is blijkbaar een samengaan van 'genot', 'kennis', en ook nog eens gebracht op een ego-strelende manier. Ook hier is Homerus' intuïtie profetisch, en geeft hij een glimp van de wereld die de touchscreens gerealiseerd hebben: genot, kennis, egostreling. Het is allemaal in één veeg te realiseren.

'Wij weten al wat gebeurt op de velen voedende aarde.' Dat is de laatste regel die Homerus zijn Sirenen laat zingen. En de regel zegt zoveel als: wij weten alles over de hele wereld. Drieduizend jaar geleden werd het internet al voorvoeld.

De Sirenen beloven Odysseus directe toegang tot die onmetelijke bron van kennis. Hij zou niet langer zijn epische reis hoeven te ondernemen, het was er nu. Next is now.

Tijd is niet langer een hindernis, niet langer een investering die je hoeft te doen om nieuwe inzichten te verwerven of verdieping te vinden, want aan het oppervlakte is alles er, en is alles er nu meteen.

Je zou denken dat dit een eindpunt is, dat hier geen overtreffende trap van mogelijk is. Toch begint de kiem ervan al wel zichtbaar te worden. Op verschillende plekken zie je voorafschaduwings van een wereld waarin de toekomst het heden inhoudt. Een wereld waarin de technologie al weet wat ik wil nog vóórdat ik het zelf weet.

Al een tijdlang stuurt hotelsite Booking.com mij elke week een mail met daarin hotels waar mensen uit mijn wijk recent hebben geboekt. Valencia, Las Vegas, Dublin. Ik snap die strategie niet helemaal. Zouden ze bij Booking.com werkelijk niet begrijpen dat een van de redenen om op reis te gaan nu juist is dat je eventjes níet je buurman of -vrouw hoeft tegen te komen?

Bestel je online een frituurpan dan zul je op de koop toe moeten nemen dat alle uithoeken van je webbrowser de weken erop bewoond zijn door frituurpannen, in alle smaken en maten. Terwijl, laten we eerlijk zijn: het enige object dat je nu juist absoluut níet hoeft aan te schaffen, is een frituurpan.

Nu zijn het alleen nog de advertenties, maar straks zal je telefoon meteen als je er op kijkt, kunnen voorspellen waar je behoefte aan hebt. Op basis van je eerdere keuzes, je zoekopdrachten, je gezichtsuitdrukking. Je telefoon kent je verlangens, voelt feilloos aan op welk moment ik Beethoven Eroica wil horen, wanneer ik liever Amy Winehouse heb, en wanneer ik erotica wil zien. De bevrediging dient zich niet eens meer, zoals nu, onmiddellijk aan, nee, ze dient zich al aan voordat het verlangen de kans heeft gekregen van zich te laten horen. De toekomst heeft het heden ingehaald.

'Maar dat is toch geweldig!' roept Senefelder uit. 'Die schermen van jou zijn magische tovermachines die alles kunnen waar ik alleen maar van kon dromen. Nee, waar ik nog niet eens van kon dromen, toen ik nog met mijn kalkstenen zat te fröbelen in Beieren.'

'Dat lijkt zo,' antwoord ik. 'Zoals die schermen ook al weten wat ik wil gaan sms'en als ik nog maar twee woorden heb getypt. Bij alle getypte

berichten geeft de telefoon aanvulsuggesties. Dat ding heeft aan een half woord genoeg. Meestal niet het exacte woord, meestal niet het meest originele woord, maar vooruit, het scheelt weer nadenken en creatief formuleren. Het is fnuikend voor het creatieve genie.'

Daarop schiet Beethoven overeind. Hij zegt: 'Als ik goed hoor, en ik weet niet of ik het allemaal goed versta want ik begin doof te worden, maar als ik het goed hoor, is het nog maar een kwestie van tijd voordat die apparaten van jullie zelf complete zinnen opstellen. Feitelijk, uniform, vlak. En uit gemakzucht gaan jullie er maar mee akkoord, en laten jullie je frivole vindingrijkheid maar varen. Maar dat is verschrikkelijk!'

8.

Teplitz, 6-7 juli 1812, 's morgens.

Mijn engel, mijn alles, mijn ik. Vandaag maar een paar regels, en nog wel met potlood (het jouwe). Pas morgen weet ik definitief waar ik logeer. Wat zonde, om je tijd te moeten verknoeien met dit soort zaken.

Waarom lijden we zozeer onder iets, terwijl we weten dat er toch geen andere oplossing voor bestaat? Want kan het op een andere manier? Kunnen we elkaar liefhebben zonder al die offers en onvervulde verlangens? Kun jij het helpen dat je niet helemaal van mij en ik niet helemaal van jou ben? Ach God, werp een blik in de mooie natuur en zet de zorgen over alles wat er moet gebeuren van je af. Liefde verlangt het uiterste van de mens, en dat hoort ook zo.

Dit schreef Beethoven, tweehonderd jaar voor de autoaanvulfunctie. Toen hij met zijn mysterieuze Onsterfelijke Geliefde samen wilde zijn, moest hij een ingewikkelde nachtelijke reis ondernemen, waarbij één koetswiel brak op een onverhard karrenspoor. En nog liepen ze elkaar mis, en moesten ze eindeloos wachten voor ze elkaar konden zien.

Mede dankzij die traagheid ontstond er een gigantische discrepantie tussen het verlangen en de realiteit. Al die offers en onvervulde verlangens. Maar juist door die discrepantie – die Beethoven niet alleen in de liefde trof, maar op vrijwel alle vlakken van zijn bestaan – kon dat verlangen zo intens in hem opbloeien. De afwezigheid is de brandstof voor de kunstenaar. Door de afwezigheid kon hij componeren zoals hij deed.

'En brieven schrijven,' voegt Beethoven toe. 'Al schreef ik liever tienduizend noten dan één woord.'

'In de toekomst hoeft niemand meer na te denken als hij een brief wil schrijven,' zeg ik. 'Verjaardagfelicities? Volautomatisch opgesteld en verzonden via je Facebook. Dat handschriften verdwijnen is misschien onvermijdelijk. Nu al tikken we allemaal in dezelfde lettertypes. Straks gebeurt dat met de inhoud. Een eigen stijl, karakteristiek taalgebruik: het zal kopje-onder gaan in de middelpuntzoekende krachten van het mondiale conformisme. AutoAwesome en AutoAanvullen zullen een eenvormige filter van fantasieloze middelmatigheid over ons bestaan leggen.'

'Maar daar hebben we de Revolutie niet voor uitgevochten!' roept Napoleon uit. 'Wij hebben de weg juist vrijgemaakt naar de vrijheid van het individu, dat het tweehonderd jaar later weer inlevert voor een stompzinnig conformisme!'

'Hou toch op man,' bliest Beethoven. 'Tegenwoordig doen ze allemaal precies hetzelfde wat jij hebt gedaan. Ze kronen zichzelf tot keizer. Iedereen. Iedereen waant zichzelf het absolute middelpunt van het universum. Jij bent geen haar beter dan de anderen. En wat erger is: de anderen zijn geen haar beter dan jij.'

9.

'Kijk nou eens!'

Ik schrik op. Beethoven, Napoleon en Senefelder zijn onmiddellijk verdamppt. Schuin tegenover mij zitten twee meisjes over een telefoon gebogen.

'Echt hoor,' zegt ze. 'Ze heeft het er gewoon opgezet. En iedereen heeft het erover. Iederéén!'

Nee hoor, denk ik, ik niet. Ik heb geen idee waar het over gaat, en toch begrijp ik wat er gebeurt. In hun vriendenkring, op Facebook en Twitter, praat 'iedereen' over één onderwerp.

In werkelijkheid heeft maar een klein groepje het erover, maar omdat dit groepje elkaar volgt en voedt, lijkt het alsof 'iedereen' tegelijk over hetzelfde praat. Die paradox laat zich in een simpele formule samenvatten: het wereldwijde web maakt onze wereld kleiner.

Doordat ik relatief veel journalisten en literatoren 'in mijn time line heb staan' zou ik gemakkelijk kunnen veronderstellen dat iederéén zich bezighoudt met literatuur en het boekenvak – maar in werkelijkheid zijn dat juist sectoren die steeds minder aandacht krijgen.

Zodra we op Facebook en Twitter teveel mensen voorbij zien komen met meningen die ons niet bevallen, is er een simpele oplossing: je ontvolgt

of ontvriendt ze. Je smooit de onwelkome stemmen tot alleen het zoete gezang van gelijken klinkt.

Valencia, Las Vegas, Dublin: er zijn horden mensen die hun vakantiebestemmingen kiezen op basis van de keuze van hun burens. Populaire verhalen, groepsdwang, dogma's. Weet u zeker dat u een frituurpan met een mandje wilt? Uw overburen op nummer 12 kochten er deze week één met een sproeisysteem, dubbele oliecapaciteit en een interne lift.

Het wereldwijde web maakt onze wereld steeds kleiner. Want we zien wel voortdurend frituurpannen, maar steeds zeldzamer sturen google en z'n trawanten iets op ons af waar we nog niet op voorhand in geïnteresseerd waren. Web 3.0 is een spiegel die ons bevestigt in wat we al weten, willen en vinden. Met zulke pasklare pleasers kun je vast wel een bestaan opbouwen, maar geen echt leven.

Dat is de werkelijke Sirenenzang, de Sirenenzang van het touchscreen: ze sluit je op in een betoverende cocoon vol van het fonkelende vertrouwde, het rijk waarin je jezelf tot keizer hebt gekroond. Ze slingert een bedwelmend web van zelfbevestiging over je heen, begeleid door de lofzang van gelijkgestemden.

10.

'Wij weten al wat gebeurt op de velen voedende aarde.'

Zo klonk hun heerlijke stemgeluid op en, vervuld van verlangen om hun gezang te kunnen vernemen, gaf ik met mijn wenkbrauw opdracht het touw los te doen, maar zij kromden hun ruggen en roeiden.

We hoeven nog maar een klein aspect van onze persoonlijkheid aan te spreken om alles te bereiken wat we verlangen, zelfs als we nog niet eens wisten wat we verlangden. De rest zit aan de mast vastgebonden.

Het enige dat nog kan bewegen, is het gezicht. Het enige wat je in de sociale interactie op het internet nodig hebt, is een gezicht, of beter gezegd, een foto ervan, die over het algemeen zelf genomen wordt met de telefoon: de selfie, die vervolgens optreedt als profielfoto.

Het profiel is het surrogaat geworden van de persoonlijkheid. Het is de persoonlijkheid in een uiterst beknopte, samengevatte vorm: een foto en wat rudimentaire kenmerken, zoals favoriete merken en films.

Het gezicht verschijnt in timelines, tussen eerdere gezichten. En het gezicht roept af en toe iets als: 'Episch!'

Toen dan vervolgens mijn mannen hen zo voorbijgeroeid waren,
en wij niet langer de stemmen en zang der Sirenen vernamen,
haalden mijn trouwe varensgezellen de was van hun oren
die ik erop had gesmeerd en maakten mij los uit mijn boeien.

Dat Odysseus uiteindelijk wist te ontsnappen aan de Sirenen komt niet doordat hij zo sterk in zijn schoenen stond. Integendeel. Als hij het puur op geestkracht had moeten doen, was het hem niet gelukt en was hij onherroepelijk bezweken. Zijn bemanningsleden moesten de tekenen van zijn wenkbrauwen zelfs negeren. Alleen dankzij het laffe trucje, alleen dankzij de perverse ingeving van het vastbinden, heeft hij de verleiding overleefd en kon hij zijn epische reis voortzetten.

Als zelfs Odysseus niet sterk genoeg was tegen de Sirenen, kun je je ernstig afvragen waarom wij dat wel zouden zijn.

CHRISTIAAN WEIJTS, AUGUSTUS 2015

De geciteerde fragmenten zijn afkomstig uit:

Homerus: *Odysee*. Ingeleid en vertaald door H.J. De Roy van Zuydewijn. De Arbeiderspers. Amsterdam, 1992.

Jos van der Zanden: *Beethoven in zijn brieven*. Gottmer. Haarlem, 1997.

Deze publicatie verschijnt naar aanleiding van het symposium:

100 YEARS FROM NOW

Manuel Beltrán, kunstenaar/activist; Dr. Michelle Bastian, filosoof; Patrick Bernatchez, kunstenaar; Jacko Brinkman, directeur Hedden; Annie Fletcher, curator Van Abbemuseum; Kees 't Hart, schrijver; Lottje Geeven, kunstenaar; Sarah Hoyt, concert pianist; Prof. Dr. Vincent Icke, hoogleraar sterrenkunde; Sis Josip, oprichter Hoop/kunstenaar; Dr. Franz W. Kaiser, hoofd tentoonstellingen Gemeentemuseum; Prof. Sandra Kemp, curator Victoria and Albert Museum; Chris Keulemans, schrijver/journalist; Rutger Pontzen, schrijver/journalist; Roos van Put, kunsthistoricus; Lynne van Rhijn, kunstcriticus; Arno van Roosmalen, directeur Stroom; Brigitte van der Sande, curator/adviseur; Sam Steverlynek, kunstcriticus; Dr. Jacob Voorthuis, docent architectuurtheorie & Christiaan Weijts, schrijver

ZATERDAG 05.09.2015

Locatie: Grote Kerk Den Haag

Website: www.volkspaleis.org

Tekst: Christiaan Weijts

Christiaan Weijts is schrijver. In 2006 debuteerde hij met de roman *Art.285b*. Het boek won de Anton Wachterprijs en het Gouden Ezelsoor, en werd genomineerd voor zowel de Gouden Uil als de AKO Literatuurprijs. Later volgden *Via Capello 23*, de novelle *De etaleur*, de roman *Euforie* en *De linkshandigen*. Ook zijn latere werk is meermalen genomineerd en bekroond. Zo stond *Euforie* op de shortlist voor de Libris Literatuurprijs 2013 en kreeg Weijts er de BNG Literatuurprijs voor.

Drukker: Oranje van Loon, Den Haag

Met dank aan: Gemeente Den Haag, Mondriaan Fonds

Publicatie: West

Oplage: 1000

ISBN: 978-90-79917-51-8

West

Groenewegje 136

2515 LR Den Haag

the Netherlands

+31 (0)70 392 53 59

www.westdenhaag.nl

info@westdenhaag.nl

